

עניין של חיים ומוות: רפואה ובריאות בתקופה הטרומ מודרנית / סמסטר ב' תשפ"ו

ימי ה', 16 – 18, גילמן 280

מרצה: פרופ' מירי שפר-מוסנזון

שעת קבלה: ימי ג', 9 – 10; גילמן 427; טלפון: 640-7060; דוא"ל: shefer@tauex.tau.ac.il

עוזרת ההוראה: גב' ענת יעקובשוילי; שעת קבלה [בזום](mailto:anati1@mail.tau.ac.il): ימי ב', 16 – 17; דוא"ל: anati1@mail.tau.ac.il

תיאור הקורס

הישגי הרפואה ומערכות הבריאות במאה ה-21 הם תולדה של רצף היסטורי ארוך, השזור בתגליות פורצות דרך לצד כישלונות צורבים. כדי להבין את יסודות הרפואה המודרנית שהופיעה החל מהמאה ה-19, עלינו לבחון תחילה כיצד תפסו מטפלים ומטופלים את מושגי החולי, הבריאות והידע הרפואי מהעת העתיקה ועד לעת החדשה המוקדמת. במהלך הקורס נבחן את פועלם של רופאים, את אופיין של מחלות ואת חוויותיהם של חולים במרחבי אסיה ואירופה. ננתח, כיצד הובנו בריאות וחולי, כיצד הוגדר ידע רפואי ומה היו דרכי יישומו בהקשרים היסטוריים שונים. מבעד לעדשה ההיסטורית, ניוכח שמחלה והחלמה הן חוויות אנושיות אוניברסליות אך אינן אחידות; הרפואה, הן כמדע והן כפרקטיקה, מעוצבת תמיד על ידי המציאות החברתית, התרבותית והפוליטית של זמנה. מורכבות זו השתקפה בביורר במהלך ההתמודדות עם מגפת הקורונה, למשל ביחס למסכות, לחיסונים ולמדיניות הסגרים. כפי שבהווה קיימת קשת רחבה של תפיסות ופרקטיקות בנוגע לגוף ולבריאות, כך היה גם בעבר.

מה תלמדו במהלך הקורס?

נלמד על הידע הרפואי והנוהגים לשמירה על בריאות שהיו קיימים ברחבי אירופה ואסיה מהעת העתיקה ועד הופעתה של הרפואה המודרנית. נבין באלו אופנים המציאות הרפואית בהווה שונה בתכלית מהעבר, אך גם דומה לו, וכיצד ההווה הוא תולדה של מכלול הידע וההתנסויות בעבר – תגליות וכישלונות כאחד. נבין את הידע הרפואי ואת ההיגיון של בני הדורות הקודמים ולא נראה בו רצף של טעויות ואמונות תפלות. במהלך הקורס נשכלל את המיומנויות של השוואה בין תקופות ובין איזורים ושל חשיבה ביקורתית על המציאות הרפואית.

מטלות והרכב הציון הסופי

- * נוכחות והשתתפות פעילה במעבדות של ניתוח מקור ראשוני. השתתפות בכל מעבדה היא 10%, ובסך הכל 20%.
- * שישה תרגילים קצרים ב-Moodle שמסכמים את השיעורים המקוונים מתוך עשרה אפשריים. מי שיגישו את כולם, יוכלו לשקלל את הציונים הגבוהים יותר בציון הקורס. ציונו של כל תרגיל הוא 5%, ובסך הכל 30%.
- * שתי מטלות כתובות של ניתוח מקורי של מקור היסטורי. כל מטלה היא 10%, ובסך הכל 20%.
- * "בחינת בית": ניתוח של מקור ראשוני: 30%. הבחינה תהיה זמינה במשך ארבעה ימים. ציון "עובר" במטלת הסיום הוא תנאי הכרחי לסיום הקורס ולקבלת הציון הסופי.

הנחיות לכתיבה אקדמית ושימוש בבינה מלאכותית

המטלות בקורס חייבות להיות תוצר של חשיבה אישית ומקורית. כלי AI יכולים לשמש עזר בלבד, כלומר תמיכה בתהליך הכתיבה העצמאית; על העבודה הסופית לשקף התמודדות ישירה וביקורתית של הסטודנטים עם חומרי הקורס. כל המטלות נסרקות במערכות לבדיקת מקוריות ודירוג רמת דמיון לטקסטים אחרים ולהערכתה של מידת ההסתמכות על כלי AI. במקרים של עבודה המבוססת על ציטוטים נרחבים מדי, דמיון חריג למקורות חיצוניים או לעבודות אחרות בתוכן או במבנה, או הערכה של הסתמכות-יתר על בינה מלאכותית תוך אובדן הנדבך האישי, יזומנו הסטודנטים לבירור, אשר עשוי להוביל לפסילת המטלה ואף לצעדים מנהליים נוספים.

מבנה הקורס: סדר השיעורים, תכני הלימוד ומועדי המטלות

מועד	שיעורים ותכנים
שיעור פרונטלי; 16 באפריל	שיעור 1: היכרות ומבוא – מהי היסטוריה של רפואה?
שיעור מקוון; החל מה-17 באפריל; התרגילון המקוון נסגר ב-29 באפריל	שיעור 2: מהן בריאות ומחלה? מהם חיים ומוות?
שיעור מקוון; החל מה-24 באפריל; התרגילון המקוון נסגר ב-6 במאי	שיעור 3: מהי רפואה?
שיעור מקוון; החל מה-1 במאי; התרגילון המקוון נסגר ב-13 במאי	שיעור 4: מה היו תפיסת רפואה ומחלה במערכות רפואיות שונות?
שיעור פרונטלי; 14 במאי	מעבדת ההיסטוריונית 1
החל מ-15 במאי; הגשה עד ה-31 במאי	מטלה כתובה 1
שיעור מקוון; החל מה-15 במאי; התרגילון המקוון נסגר ב-27 במאי	שיעור 5: איך מאבחנים?
שיעור מקוון; החל מה-22 במאי; התרגילון המקוון נסגר ב-3 ביוני	שיעור 6: מה היו עקרונות הטיפול?
שיעור מקוון; החל מה-29 במאי; התרגילון המקוון נסגר ב-10 ביוני	שיעור 7: מה היו שיטות הטיפול?
שיעור מקוון; החל מה-5 ביוני; התרגילון המקוון נסגר ב-17 ביוני	שיעור 8: מי המטפלת?
שיעור פרונטלי; 11 ביוני	מעבדת ההיסטוריונית 2
החל מה-12 ביוני; הגשה עד ה-28 ביוני	מטלה כתובה 2
שיעור מקוון; החל מה-12 ביוני; התרגילון המקוון נסגר ב-24 ביוני	שיעור 9: במה חלו?
שיעור מקוון; החל מה-19 ביוני; התרגילון המקוון נסגר ב-1 ביולי	שיעור 10: מה היו המגיפות בעבר?
שיעור מקוון; החל מה-26 ביוני; התרגילון המקוון נסגר ב-8 ביולי	שיעור 11: מה היו אתרי הטיפול?
שיעור פרונטלי; 7 ביולי	שיעור 12: סיכום – למה להאמין לרופאים?